

Med fiktionsfiltret på

Skygga musikaliska konstnärer som hellre drar sig undan än utnyttjar rampljuset blir ofta intressanta. Vad tycker och tänker de egentligen? Är de konstiga? Grooves Henrik Strömberg fick ett sällsynt tillfälle till en pratstund med Stina Nordenstam, en av Sveriges mest ljusskygga världsstjärnor, inför releasen av hennes nya skiva *The World is Saved*.

Interiör: en hotelllobby i Stockholm. Stina Nordenstam har korta rutiga byxor och en hatt som döljer det svarta håret. Skivbolagsrepresentanten frågar om vi vill ha något att dricka. Jag fegar ur med ett glas vanligt vatten, medan Stina ber om ett glas champagne, som hon sedan spär ut med mineralvatten under samtalets gång.

Stina Nordenstam släppte sin debutplatta *Memories of a Color* 1991 när hon var 22 år, och fick mycket uppmärksamhet för sin version av jazz och sin egensinniga och ljusa röst. Med platta två lämnade hon jazzen bakom sig, och när singeln *Little Star* inkluderades i filmmusiken till Baz Luhrmanns *Romeo + Juliet* var det uppenbart att Stina var en världsartist. I sin karriär har hon samarbetat med folk som Suedes Brett Anderson, Mew, David Sylvian, Fläskkvartetten, Vangelis, med flera. Kanske har hon aldrig sålt tonvis med plattor, men hon har en stadig publik runt hela världen.

Hon har just fått sig en lektion i magdans inför videoinspelningsen av *Get On with Your Life*, som Amir från Infinite Mass regisserar.

Till förra skivan sattes det samman en DVD med videor till varje låt, men den släpptes aldrig?

– Det där var en skivbolagsprodukt. Det var ett helt vansinnigt projekt, för det var så himla mycket pengar inblandade. Ofta tycker jag skivbolagens resonering kring pengar kontra vad man åstadkommer... själva videoidén kostade ju lika mycket som hela skivan, tror jag. Det kändes i alla fall väldigt omotiverat.

Var det kul?

– Jag var inte delaktig, min tanke var att andra skulle tolka... jag godkände manus, och sedan tittade jag inte på dom förrän alla var färdiga.

Blev det bra?

– Nej, det var väldigt skiftande kvalitet, några var liksom okej, men helhetsintrycket var inget vidare. Jag kände att idéen inte riktigt funkade för att det blev för splittrat. Om jag hade gjort det eller om jag varit involverad, även om jag missat många av dom infallsvinklar som nu kom med, så hade det blivit mycket mer ambitiöst.

Den här videon som du gör nu, hur involverad är du där?

– Näe, det är... Först har det varit några andra som jag bara fått någon jättevag programidé ifrån. Det var först den här Amir som verkade intressant. Jag är väldigt skeptiskt till att göra videor överhuvudtaget, jag kollar inte på tv. Jag tycker det känns som videor inte existerar längre.

Men det görs ju fortfarande bra videor.

– Men det är ändå ett ganska daterat format liksom. Det hände väldigt mycket under en viss period. Om man tittar tillbaka på videor som man tyckte var väldigt bra så känns det inte så extremspännande längre liksom.

Du har själv gjort en video...

– Två, tror jag. Tre, förresten. Nej, fyra har jag gjort. Jag har gjort två till mig själv, en till Souls och en till Koop.

Var du själv till dig själv?

– *This Time, John*. Om John Hron-historien.

Den låten går alltid rakt in i mig.

– Ja... väldigt enkel och obehaglig, eller vad man ska säga.

Var det kul att göra videor?

– [Stina rotar efter snus i sin väska] Jag sökte till DI. Jag vet inte om det var innan eller efter, men jag sökte spelfilmsregi och dokumentärfilm, men kom inte in. Jag har nog tänkt att jag ska göra film förr eller senare. Vad skrattar du åt?

Det var bara det att du plockade upp två snusprillor, sedan ändrade du dig.

– Nej men jag hade andra sorter här... dom här är för små. Nu har det kommit stora som heter Grand, och Grov maxi. Dom här köpte jag bara för att de andra inte fanns just då. Jag måste ta två av dom här och det blir ändå lite [hon ger upp sökandet och lägger in två prillor, och fortsätter snacka om regi]. Det känns som att jag måste bli äldre.

Men det finns filmregissörer som är yngre än vad vi är?

– Det har inte med det att göra. Jag känner att jag behöver gå ett steg tillbaka, att jag är för mitt uppe i dom saker jag är uppfylld av. Jag är för närsynt hittills i livet.

Vad skulle du göra för typ av film?

– Jaa... Det var en svår fråga, det vet jag inte...

Stina tänker efter länge. Till slut drar hon till med "Dramathriller, kanske?" som en acceptabel kompromiss. Överhuvudtaget tar Stina det lugnt och försöker undvika ogenomtänkta svar. Samtidigt har hon en tendens att inte avsluta meningar, utan hoppar gärna till nästa tanke innan den första är uttalad. Mestadels är det ändå klart vad hon menar.

Det känns som du inte skriver om verklighetsrelaterade händelser så ofta, men på *Dynamite* så skrev du både om John Hron och Mary Bell. Hur kom det sig?

– Vet inte, faktiskt. Det var väl en typ av... våld, på något sätt, ett ämne som var aktuellt för mig när jag höll på med den skivan, och som det finns många verkliga historier om.

När du skriver, är det ofta utifrån ditt eget liv eller hittar du på mest? Många av texterna verkar väldigt självbiografiska.

– Det finns ett fiktionsfilter på något sätt, att även om mycket kan vara självbiografiskt så är det tillskrivet eller ändrat eller dyker upp någon annanstans. Det är sällan jag... det känns väldigt svårt att skriva... det behövs det här fiktionsfiltret. Och det har inte med att göra att man ska skydda sig eller nånting sånt. Det är som att i själva utförandet, alltså när man tänker sig låten eller när man skriver, så blir det väldigt ospännande att berätta rakt upp-å-ner-saker. Och egentligen vill man kanske åt något annat, något dolt. Något tillstånd, känsla, frågeställning. Och om man är rakt av självbiografisk minskar man möjligheterna, det blir ingen öppning.

Skriver du mer för att beskriva en känsla snarare än ett förlopp?

– [lång tankepaus] Inte känsla, mer i sådana fall, tillstånd. I alla fall inte tanke eller resonering. Sånt skriver jag inte om.

Vill du att folk ska kunna identifiera sig i dina texter, eller struntar du helt i vem lyssnaren är?

– Det är två olika frågor. Jag tro inte jag reflekterat över det tills för några år sedan. Och då var svaret att jag struntade i det, men det var inte så att det var ett medvetet val, att jag hade

någon bild av den där lyssnaren men jag struntade i den. Så var det inte. Det var bara att projektet tog slut i samma ögonblick som jag hade slutfört det.

– I själva formulandet blir det för snävt om det är självbiografiskt. Om det är rakt av, då stänger man ju av fantasin. Det tror jag gäller konst generellt, det funkar inte bara om man visar upp sitt kök.

– Det här coverprojektet [*People Are Strange*], det var ju lite att jag ville undersöka vikten av det självbiografiska och idén om att det automatiskt finns likhetstecken mellan singer/songwriters och att skriva eget material/vara ärlig/sann/ett genuint uttryck. Jag visste kanske redan svaret innan, men jag ville undersöka det och det var absolut inte så. Det där genuina ligger på något annat plan.

Kände du att du kunde göra *People Are Strange* till din låt lika mycket som dina egna låtar?

– Ja, fast på ett annat plan. Det finns någonting annorlunda, men det är otroligt svårt att försöka beskriva det, det är som det sker på olika plan i hjärnan eller minnesbanken... Det kan kanske till och med bli *mer* eget.

Det har jag svårt att föreställa mig.

– Man kan se det på det sättet att *Purple Rain* är inte Princes låt, han bara råkade få till det liksom. Jag kände att jag gjorde en mycket sannare version av den än vad han gjorde. Han hade fått den helt om bakfoten, men han råka-

de skriva den. Och så var det med *People Are Strange* också.

Det kan jag hålla med om faktiskt, jag hade lyssnat mycket på din version och fick höra originalversionen, och kände att den var alldeles för uppåt.

– Javisst!

Låten 125, som inspirerades av ett gammalt tidningsurklipp, handlar bland annat om två personer som tävlar om att bli den förste att flyga över Engelska Kanalen. Stina har också berättat att hon läste Tintin som liten, och jag påminns om Hergés serialalbum *Direktör Pumps testament*/*Destination New York* (där två lag tävlar om att komma först över Atlanten).

– Det har jag ett vagt minne av. Sådant kan säkert finnas med när man väljer historier. Jag känner ofta att väldigt mycket av dom där processerna är undermedvetna, större delen av arbetet sker på ett undermedvetet plan, och att jag till och med spelar in stora delar av skivan utan att... bara så där, jajaja, la da da da, liksom...

Man bara sätter på bandaren och så blir det något?

– Ja. Utan någon som helst vision. Eller ens någon stark idé om att det här ska berättas. Det är någon slags långt förberedande arbete. Jag kan känna igen det i livet också. Man går

och håller på med nånting, och så kommer en punkt när man plötsligt tar ett beslut eller inser nånting, och då är det som man förberett sig under lång tid.

Så att man har egentligen planerat livet, fast utan att tänka på det?

– Inte hela livet, men poängen är just att det är avsnitt, som då knyts ihop när man avslutar, eller vad jag ska säga. I det här fallet när jag plötsligt bestämmer mig för att nu ska det spelas in en skiva. Sen när det väl är gjort måste man börja på en ny...

Men för dig som artist måste det bli rätt naturligt att påbörja en ny skiva när en är klar?

– Delvis är det det, men jag tycker det är så mycket andra, man skulle kunna säga, störande moment. Samtidigt kan jag vara rätt glad över det. Att mitt psyke inte är organiserat så att bara "happ, nu var det färdigt, nu var det dags att...". Det har också med att göra att jag har så kort perspektiv. Jag kan inte tänka mig livet en månad framåt eller se det som att "den här våren ska det och det hända, den här våren mår jag si och så", utan det är bara utsnitt utav *nu*. Camilla [skivbolagsrepresentanten] och jag, vi kom hem igår, tror jag, från Berlin. Inte ens det vet jag säkert. Nu när vi var hemma hos mig idag med den här magdanserskan, jag hörde dom prata, så sa hon att "hon var helt körd, hon var så trött efter den här resan." Så kände jag att under andra hälften av resan då var jag på skitdåligt humör och längtade hem. Dumma tyskar, dålig mat, allting var fel, dumma frågor, fattar inte engelska. Jag kände mig jättesliten, och så här "vad har jag gett mig in på? Nu ska jag åka till Frankrike och ett antal länder, det här var bara det första." Men sen, idag, så känns det som att det har bara gått ur kroppen. Det känns jättelänge sen vi var i Berlin! Medan Camilla har det längre perspektivet. Delvis är jag väldigt tacksam för det. Men samtidigt har det ställt till väldiga problem i livet. Du kan applicera det på vad som helst, till exempel att jag inte har brytt mig så himla mycket om min karriär. Jag kan inte riktigt greppa dom perspektiven.

Hur bestämmer du hur du ska spela in en skiva?

– Som jag sa tidigare, de flesta besluten sker omedvetet. På *Dynamite*, jag hade aldrig spelat elgitarr förut, knappt spelat gitarr överhuvudtaget, så var jag tillsammans med en kille som lånade mig sin elgitarr. Och distboxar [stort leende]. Så jag satt där och spelade dagarna i ända, jag hade en tidig generations digitalbandspelare. Jag hade ingen aning om att det skulle bli en skiva.

När du säger så låter det så otroligt enkelt. Men skivan är ju väldigt genomarbetad.

– Det är nog så att det konstnärliga språket är väldigt enkelt för mig. Men jag har haft väldiga problem med vanligt språk, förståelse av verkligheten och av sammanhang som folk lär sig fatta. Det är jättetydligt, det blir tydligare ju äldre jag blir. Förut hade jag inte den distansen att jag kunde se att det var så det hängde ihop.

– Man har bra gehör, man vet hur saker ska och inte ska sitta ihop. Trial and error. Så det finns ju en komplexitet, men det finns inga visioner. Visionerna är nog det sista som kommer till. Alltså någon idé om att "det här ska bli en sån skiva, det här ska handla om det där." Det är mer att innehållsmässigt så är det var jag är i livet, det färgar allt jag skriver om. Jag tror att jag är mest stolt för *Dynamite* för att det var en engångshändelse. Man går igenom olika sta-

Mattias Elgemark

dier i livet, och en del går man väldigt tydligt igenom bara en gång, och det var bara tur att jag råkade spela in en skiva samtidigt. Man kan göra ett dokument retroaktivt, naturligtvis, men det här var väldigt direkt.

På den nya skivan handlar texterna mycket om uppbrott.

– Jo, det känns lite som en punkt, att man kommer runt ett hörn eller över en bergstopp.

Det är minst två texter som handlar om att någon lämnat dig, och du sitter och väntar på nästa.

– [Skratt] Det är lite med åldern och man lär känna sig själv, man lär sig att, nu pratar jag inte bara om kärlek, men sådana saker har hänt en två tre fyra fem gånger, då börjar man se mönstret. Och ser att världen inte går under. **Tror du på den stora kärleken?**

– Apropå vad?

Den här låten, *The End of a Love Affair* förmedlar känslan av att ingenting kommer någonsin vara för evigt.

– Känns det så?

Jag fick den känslan.

– Det kan jag hålla med om. Men det kan också vara så att man kan ha olika förhållningssätt till nånting, som det till exempel, och i en låt så kan man uttrycka ett av dom. Sedan kanske man ändå har en förhoppning om det – nu säger jag inte att jag har det, men det kan ju finnas där. Alltså, en låt är inte ett totalt statement. Det kan också vara ett provande av någonting.

Så man ska inte tro att när man läst alla dina texter så har man ditt liv i en ask?

– Nej, inte ens jag har det. Men det kan också göra det intressant. Jag har ofta fått frågor om mina texter som jag inte har en aning om. Och då är jag plötsligt tvungen att gå längre i historien än vad jag gjort från början.

I början av året skickade Stina ut en förfrågan till allmänheten att skicka in ljud och beats till henne, som hon kanske skulle använda till sitt sjunde album. Vid den tiden hade *The World is Saved*, hennes sjätte, varit färdigmixad sedan länge.

– Det gick inge bra med det där. Jag tyckte inte jag fick... Ibland skulle jag önska att jag var bättre på sånt. Och lite att dom jag arbetar med, managers, också kunde koppla ihop mig med intressanta människor. När jag försöker själv, då känns det som jag bara tar några steg och så faller hela projektet ihop. Och det var ingen runt omkring mig som riktigt fattade idén. Jag tyckte det var en genialisk idé. Just det att det kommer ofiltrerat. Jag kan gå igång på saker som mina musikaliska medarbetare inte fattar.

Lyssnar du på elektronisk musik?

– Jag lyssnar inte så mycket på musik alls, men jag har lyssnat ganska mycket på elektronisk dom senaste åren.

Hur kommer det sig att du inte lyssnar på musik?

– I vilka lägen lyssnar du på musik?

Hela tiden. Men jag lyssnar mycket på instrumental musik.

– Ja, jag har väldigt svårt att lyssna på vokal musik. Nio av tio gånger hade musiken varit bättre om den inte varit vokal. Det är många sådana saker som är märkliga med tanke på att jag själv sjunger. Jag skulle inte lyssna på mina plattor om jag inte var jag. Det skulle vara alldeles för tydligt i uttrycket. Men det finns inte så många situationer i min vardag när jag kan

Mattias Egemark

lyssna på musik. Jag har lyssnat ganska mycket på hiphop när jag dansat och tränat, men det är samma sak där, att tänk om dom inte hade uppfunnit rappen, vilken dröm det hade varit. Det är så sällan det är bra vokala insatser och texter. Så försöker man bortse från det och bara lyssna på beatsen.

Har du någonsin funderat på att spela in en riktig poplåt som kan klättra på listorna?

– Jag skulle inte kunna sjunga annorlunda, det är det som är haken. Fast det funkade ju med den där Eminem-grejen, det funkar att blanda saker.

Den med Dido? Den var ju hemsk.

– Jo, men den fastnade ju. Jag tyckte varken bu eller bä, men på nåt sätt var det framgångsrikt. Sedan när man hörde henne för sig själv så undrade man ju, vart tog hitten vägen? Så det är möjligt att det skulle vara framgångsrikt, men det är ingenting som jag kan få mig själv till.

Du har gjort några samarbeten. Hur väljer du dom, eller är det dom som väljer dig?

– Om det är på mina plattor är det jag som väljer dom, annars är det dom som väljer mig.

Så det ringer ett danskt band [Mew] och frågar, vill du vara med på en låt?

– Just det danska bandet var för att min pojkvän var dansk då, och var ljudtekniker. Annars har det alltid varit via manager.

Hur reagerar du när de ringer?

– Både Vangelis och Yello, jag hade inte någon aning om vilka det var. Chemical Brothers hade jag väl lite koll på.

Vad gjorde du för Chemical Brothers?

– Jag gjorde inget, jag tackade nej. Det dom skickade mig var substanslöst. Med Yello, till exempel, då tyckte jag det var på gränsen till outhärdligt, men att det ändå fanns nånting som intresserade mig. Men jag har aldrig tyckt att ”wow, mina hjältar, det här ska bli spännande, vilken fantastisk musik.” Det kan också vara lite kontraproduktivt, jag har jobbat nu med David Sylvian (och Steve Jansen), det kände jag var lite gränsfall, för han var liksom lite för bra. Han lät som han, och jag lät som jag, och... och? Det saknas friktion.

Du gjorde låten *I Could Still Be an Actor* med Anton Fier. Är det en lista över sånt du skulle vilja göra?

– Nej. Jag har aldrig velat bli skådespelare, jag är mycket mer regissör. Det är lite som det här med att spela live, som jag inte gör heller. Jag vill ju vara den sende personen och inte den sedda.

Henrik Strömberg

The World Is Saved kommer ut 13 oktober. Skicka ljud till Stina på www.seekyouanger.com/fragments